

אמר רבי יצחק, הנה לרבי בוטא דעם מארי
מתניתא שני מדוריה. אמר ר' בוטא, אנא
לא זכינא למיהוי מדוראי עמהון, אבל קושיא
הנה דידהון.

ופירוקא שמענא, דאמר רבי בו, כהדין מלפא
דהנה שליטא על פלא, ובעי לאחזאה
גרמיה דכלהו כלין ביה, והוא פלא. עביד
גרמיה בלישן דסניאין. כך קודשא בריך הוא,
הואיל דבעי לאחזאה דכל עלמא דידיה, כליל
פולא בידיה, ואמר לישן דסניאין, לאחזאה דהוא
פולא. אמר רבי יצחק, אי קלא מן רמיא
שמעתא מהאי, אימא דהנה שפיר, דלא אתישבא
בלפאי האי פירוקא.

לשון הקודש

את עצמו שכלם כלולים בו והוא הכל,
עשה עצמו בלשון רבים. כך הקדוש
ברוך הוא, הואיל ורצה להראות שכל
העולם שלו, כלל את הכל בידו, ואמר
לשון רבים להראות שהוא הכל. אמר
רבי יצחק, אם קול ממרומים שמעתי
מזה, אמר שהיה יפה, שאין התרוץ הזה
מתישב בלפי.

בשרצה להוציא ממנו שאר עבאותיו,
כל שכן וכל שכן (תהלים קמד) אדם להכל
דמה.

אמר רבי יצחק, הנה לרבי בוטא, שעם
בעלי המשנה שם את מדורו. אמר רבי
בוטא, אני לא זכיתי שיהיה מדורי
עמהם, אבל הקשיא היתה שלהם.

ותרויץ שמעתי שאמר רבי בו, כמלך
הזה שהיה שולט על הכל, ורצה להראות

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אָתָּא לְטַבְרִיָּא לְמַדְבֵּי לְכָל
 שׁוּקֵי טַבְרִיָּה, חָמוּ לֵיהּ, ר' פְּנַחֶם וְרַבִּי בָּא
 וְרַבִּי יִצְחָק. אָמְרוּ, עַד אֵימְתֵי נִיתִיב בְּקִימָא חֲדָא,
 וְלֹא נִיכּוּל לְמַתְדָּ. אָמְרוּ, הָא מְאִירֵי דְמַתְנִיתִין
 הֲבֵא, נִשְׁאֵל קַמֵּיהּ.

אָתָּא רַבִּי אֲבָהוּ תַּמָּן, אָמַר לֵיהּ, אֵי לֹא נִשְׁמַע
 מְלָה דָּא, הָא אֲתַפְתְּחָנָא פּוּמְחֹן דְּמִינְאֵי
 בְּפִסּוּקָא דָּא. אָמַר לֵיהּ, לֵימָא לָן מִר ^(דף כא)
 עֵיקְרָא דְּפִסּוּקָא דָּא, אָמַר לֵיהּ מַאי הוּא. אָמַר ^(ע"א)
 לֵיהּ הֵיא נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ בְּדַמוֹתֵנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּתִיב ^(ישעיה מב יח) הַחֲרָשִׁים
 שְׁמַעוּ וְהַעֲוִרִים הַבֵּיטוּ לְרֵאוֹת. וְכִי
 לְעוֹרִים וְלַחֲרָשִׁים אָמְרָה תּוֹרָה הֵיא. אֲלֹא עוֹרִים,
 שְׁהֵם עוֹרִים בַּתּוֹרָה, שְׁדַרְדְּרָ הַיֵּשֶׁר לְפָנֵיהֶם,

לשון הקודש

הַמִּינִים בְּפִסּוּק הַזֶּה. אָמַר לוֹ: יֹאמֵר לָנוּ
 מִר אֵת עֵקֶר הַפִּסּוּק הַזֶּה. אָמַר לוֹ: מַה
 הוּא? אָמַר לוֹ: זֶה נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ
 בְּדַמוֹתֵנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב ^(ישעיה מב)
 הַחֲרָשִׁים שְׁמַעוּ וְהַעֲוִרִים הַבֵּיטוּ לְרֵאוֹת.
 וְכִי לְעוֹרִים וְלַחֲרָשִׁים אָמְרָה הַתּוֹרָה אֵת
 זֶה? אֲלֹא עוֹרִים, שְׁהֵם עוֹרִים בַּתּוֹרָה,

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי בָּא לְטַבְרִיָּה לְמַתְרָ
 אֵת כָּל שׁוּקֵי טַבְרִיָּה, רָאוּ אוֹתוֹ רַבִּי
 פְּנַחֶם וְרַבִּי בָּא וְרַבִּי יִצְחָק. אָמְרוּ: עַד
 מַתִּי נִשְׁבַּב בְּקִיּוּם אֶחָד וְלֹא נוּכַל לְלַבֵּת?
 אָמְרוּ: הִנֵּה מִבְּעַלְי הַמִּשְׁנָה בָּאן, נִשְׁאֵל
 לְפָנָיו.

בָּא לְשָׁם רַבִּי אֲבָהוּ. אָמַר לוֹ: אִם לֹא
 נִשְׁמַע דְּבַר זֶה, הָרִי יִפְתַּח פִּיהֶם שֶׁל

והולכים ארחות עקלקלות בעורים, ולא ידעון
 עיקרא דמלתא. האי פסוקא אתגזר במתניתא
 דילן, והכי גזרנא.

כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, הוה עיקרא
 דכלא מיא, ומן מיא אשתיל כל עלמא.
 ועבד קודשא בריך הוא תלתא אומנין, דיעבדון
 אומנותיה בהאי עלמא, ואלין אינון: שמיא,
 וארעא, ומיא. ועל ידוי דאלין, אתברי כל מה די
 בעלמא דין.

וזמין לאלין תלתא, לכל חד מנהון, לאפקא
 ברייתא דעריך לעלמא. זמין למיא, אמר
 ליה את אפיק לארעא דתחותך, ואת זיל
 אתבניש לאתר חד, ומיא עבד כך, הדא הוא
 דכתיב, יקוו המים.

לשון הקודש

ומים. ועל ידי אלו נברא כל מה שבעולם
 הזה.

והזמין את שלשת אלו, את כל אחד
 מהם, להוציא בריות שצריך לעולם.
 הזמין את המים. אמר להם: אתם תוציאו
 את הארץ מתחתכם, ואתה לך תתבנס
 למקום אחד. והמים עשו כך. והו שכתוב
 (בראשית א) יקוו המים.

שדרך הישר לפניהם, והולכים ארחות
 עקלקלות בעורים, ולא יודעים את עקר
 הדבר. הפסוק הזה נגזר במשנה שלנו,
 וכך גזרנו.

כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם,
 המים היו העקר של הכל, וממים השתיל
 את כל העולם. ועשה הקדוש ברוך הוא
 שלשה אומנים שיגעשו את אומנותו
 בעולם הזה, ואלו הם: שמים, וארץ,

קָרָא לְאַרְעָא, אָמַר לָהּ, אֶתְּ אַפִּיק בְּרִיין מִינְךָ,
בְּעִירִין וְחִנְתָּן וּבְדַדְמֵי לֹון, מִיַּד עֲבַדַּת כָּךְ,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ
חַיָּה לְמִינָהּ.

קָרָא לְשָׁמַיִם, אָמַר לֹון, אֶתּוֹן אֲבָדִילוּ בֵּין מִיָּא
לְמִיָּא, עֲבָדוּ כָךְ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיַּעַשׂ
אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. קָרָא לְאַרְעָא, אָמַר לָהּ אַפִּיקֵי
דְּשָׂאִים וְעֵשְׂבִים וַיְבֹלִין וְאֵילָנֵי חֶקְלָא, מִיַּד מַה
כְּתִיב בָּהּ. וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשְׂב מִזְרִיעַ זְרַע.

קָרָא כְּמוֹ כֵּן לְשָׁמַיִם, אָמַר לֹון, יְהֵא כְּכוּן נְהוֹרִין
וּבוֹצִינִין לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא, הָדָא הוּא
דְכְּתִיב, יְהִי מְאֹרֹת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם. קָרָא כְּמוֹ כֵּן
לְמִיָּא, אָמַר לֹון, אֶתּוֹן אַפִּיקוּ רִיחֵשָׂא דְנוֹנִין וְעוֹפִין,
וּבְדַדְמֵי לֹון, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ

לשון הקודש

ויבולים ועצי השדה. מִיַּד מַה כְּתוּב בָּהּ?
(ש) וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשְׂב מִזְרִיעַ זְרַע.
קָרָא כְּמוֹ כֵּן לְשָׁמַיִם. אָמַר לָהֶם: יְהִיו
כְּכֶם אֹרֹת וּמְאֹרֹת לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ,
זֶהוּ שְׂכָתוּב (ש) יְהִי מְאֹרֹת בְּרָקִיעַ
הַשָּׁמַיִם. קָרָא כְּמוֹ כֵּן לְמַיִם. אָמַר לָהֶם:
אַתֶּם תּוֹצִיאוּ רִמְשׁ שֶׁל דְּגָיִם וְעוֹפוֹת
וּבְדוּמָה לָהֶם. זֶהוּ שְׂכָתוּב (ש) יִשְׂרְצוּ

קָרָא לְאַרְעָא. אָמַר לָהּ: אֶתְּ תוֹצִיאי מִמֶּךָ
בְּרִיּוֹת, בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת וּבְדוּמָה לָהֶם. מִיַּד
עֲשֵׂתָה כָךְ. זֶהוּ שְׂכָתוּב (ש) וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.
קָרָא לְשָׁמַיִם. אָמַר לָהֶם: אַתֶּם תְּבַדִּילוּ
בֵּין מַיִם לְמַיִם. עֲשׂוּ כָךְ. זֶהוּ שְׂכָתוּב (ש)
וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. קָרָא לְאַרְעָא.
אָמַר לָהּ: הוֹצִיאי דְּשָׂאִים וְעֵשְׂבִים

נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדִיהוֹן דְּתִלְתָּא אֱלִין, אֲתַעְבִּיד כָּל
עוֹבְדֵי דְבְרָאשִׁית, כָּל חַד וְחַד לְזַיְנִיה.

כִּד אַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָא, כְּלָחוּ הֵווּ זְמִינִין לְמַבְרִי
כְּשָׂר יוֹמִין. אֲמַר לֹון קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, לָא
שׁוּם חַד מִנְכּוֹן, יְכִיל לְמַעְבַּד בְּרִיָּה דָא בְּלַחֲזוּדִי,
כְּשָׂר כָּל בְּרִיִּין דְּהוּוּ עַד פָּאן, אֱלָא כּוּלְכּוֹן
תְּתַחְבְּרוּן כְּחַדָּא וְאַנָּא עִמְכּוֹן, וְנַעְבִּיד אִינְשָׁא. דְּהָא
אַתּוֹן לָא תִיכְלוּן לְמַעְבְּדִיה בְּלַחֲזוּדִיכּוֹן, אֲבָל גּוּפָא
יְהֵא דִילְכּוֹן תְּלַתִּיכּוֹן, וְנַשְׁמָתָא דִילִי.

וְלִפְיִכְךָ קְרָא לֹון קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאֲמַר לֹון
נַעֲשֶׂה אָדָם, אֲנָא וְאַתּוֹן. אֲנָא נַשְׁמָתָא,
וְאַתּוֹן גּוּפָא. וְכִךְ הוּא, דְּגּוּפָא הוּא מִתְּלַתְהוֹן, דְּהוּוּ
אוּמַנִּין בְּעוֹבְדֵי דְבְרָאשִׁית, וְנַשְׁמָתָא יְהִיבָה קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, דְּאַשְׁתַּתֵּף עִמְהוֹן בְּה.

לשון הקודש

שְׁהַרִי אַתֶּם לֹא תוּכְלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ לְבַדְכֶם,
אֲבָל הַגּוֹף יְהִיבָה שֶׁל שְׁלֹשְׁתֶּכֶם, וְהַנְּשָׁמָה
שְׁלִי.

וְלִפְיִכְךָ קְרָא לְהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְאֲמַר לְהֶם נַעֲשֶׂה אָדָם, אֲנִי וְאַתֶּם. אֲנִי
אֶת הַנְּשָׁמָה, וְאַתֶּם אֶת הַגּוֹף. וְכִךְ הוּא,
שֶׁהַגּוֹף הוּא מִשְׁלֹשְׁתֶּם, שְׁהַיּוּ אֲמַנִּים
בְּמַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית. וְאֶת הַנְּשָׁמָה נָתַן
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם בְּה.

הַמִּים שָׂרִין נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדֵי שְׁלֹשֶׁת
אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה כָּל מַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית, כָּל
אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ.

כְּשָׂמָא הַיּוֹם הַשְּׁשִׁי, כְּלָם הֵינּוּ מְזַמְנִים
לְבְרָא כְּמוֹ שְׂאָר הַיּוֹמִים. אֲמַר לְהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוּם אֶחָד מִכֶּם לֹא
יְכוּל לַעֲשׂוֹת הַבְּרִיָּה הַזֹּאת לְבַדָּה כְּמוֹ שְׂאָר
כָּל הַבְּרִיּוֹת שְׁהַיּוּ עַד פָּאן, אֱלָא כְּלָכֶם
תְּתַחְבְּרוּן יַחַד, וְאֲנִי עִמְכֶם, וְנַעֲשֶׂה אָדָם,

בְּצִלְמֵנוּ בְּדַמוֹתֵנוּ, כְּלוֹמַר דְּאִתְחַזֵּי לְנָא, כְּהוּא
 גּוֹפָא דְּאִתְנַסֵּב מִנְכּוֹן, לְמַנְדַּע
 וְלֹאֲדַמָּא לְכוֹן, וּבְהוּא דְּאִתְנַסֵּיב מִנִּי, כְּהוּא
 נִשְׁמָתָא, דִּיתְפָּרֵשׁ מִעוּבְדוּי דְּעֵלְמָא, וִיחָא
 תְּאוּבְתִיחָא וְרַעוּתִיחָא לְעֵילָאִין קְדִישִׁין.

וְעוֹד בְּצִלְמֵנוּ בְּדַמוֹתֵנוּ, דְּגוֹפָא דְּאִתְנַסֵּיב מִנְכּוֹן,
 לֹא יִחַזֵּי בְּקִיּוּמָא כְּגִינִיכוֹן. מֵאִי כְּגִינִיכוֹן.
 כְּאִינוֹן בְּרִיין דְּאִפְקִתוֹן, עַל דְּאִיחוּ עִפְרָא כְּשִׂאָר
 כָּל בְּרִיין. וְהוּא נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא דְּאִנָּא יְחִיב בֵּיתָא,
 דִּיחַזֵּי לָהּ קִיּוּמָא לְעֵלְמִין, דְּלִיתָהּ גּוֹפָא, וִידְמָה
 בְּקִיּוּמָא לִי.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, חֲדִין הוּא בְּרִירָא דְּמִלְתָּא,
 מִשּׁוּם דְּאִשְׁתַּכַּח דְּבִבְרָאשִׁית, הוּוּ אֵלִין
 תְּלָתָא, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וּמִיָּא.

לשון הקודש

בְּמוֹתְכֶם? בְּאוֹתָן הַבְּרִיּוֹת שֶׁהוֹצֵאתֶם, עַל
 שֶׁהוּא עֵפֶר כְּשִׂאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת. וְהַנְּשָׁמָה
 הַקְּדוּשָׁה הַחַיָּא שְׂאֵנִי נְתַתִּי בּוֹ, שִׂיחִיחָא
 לָהּ קִיּוּם לְעוֹלָמִים, שְׂאִינָה גּוֹפָא, וְתִדְמָה
 לְקִיּוּם שְׁלִי.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, זֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר, מִשּׁוּם
 שְׂנַמְצָא שְׂבִבְרָאשִׁית הֵיּוּ שְׁלֹשֶׁת אֵלוֹ –
 שְׁמַיִם וְאַרְץ וּמִיָּם.

בְּצִלְמֵנוּ בְּדַמוֹתֵנוּ, כְּלוֹמַר שְׂרָאוּי לְנוּ,
 בְּאוֹתוֹ הַגּוֹפֵה שְׁנִלְקַח מִכֶּם, לְדַעַת
 וְלִהְדָמוֹת לְכֶם כְּמוֹ אוֹתוֹ שְׁנִלְקַח מִמֶּנִּי,
 שֶׁהוּא הַנְּשָׁמָה, שִׂיפְרֵד מִמַּעֲשֵׂי הָעוֹלָם,
 וְתִהְיֶה תְּשׁוּקָתוֹ וְרִצּוֹנוֹ לְעֵלְיוֹנִים
 הַקְּדוּשִׁים.

וְעוֹד בְּצִלְמֵנוּ בְּדַמוֹתֵנוּ, שֶׁהַגּוֹפֵה שְׁנִלְקַח
 מִכֶּם לֹא יִהְיֶה בְּקִיּוּם כְּמוֹתְכֶם. מֵה זֶה

ר' אלעזר בר ר' שמעון אמר, יאות הוא. אבל
 ארעא נסבא חילא דתלתהון בלחודאה, עד
 דהוי בה ארבע יסודות קיימין. מן שמיא תרין,
 ומן מיא חד, וחד דבה. והיא אפיקת גולמא
 דאדם, וקודשא בריך הוא נשמתא. הדא הוא
 דכתיב, ויניצר ה' אלהים את האדם עפר מן
 האדמה ויפח באפיו נשמת חיים. הרי תרויהון,
 ארעא וקודשא בריך הוא, דאשתתפו בחדא
 למעבר ליה, ובגניה אמר נעשה אדם, דקודשא
 בריך הוא אמר לה עשי את הגוף, ואנא נשמתא.
 אמר רבי יצחק, הא כל ספיקא דא אתעבר מינן.

עוד אמר רבי אלעזר, כהאי גוונא, אשתתף
 קודשא בריך הוא לעלמא, בכרייתא דבני
 נשא. דהא תנינן, שלשה שותפין באדם, האיש

לשון הקודש

והקדוש ברוך הוא - שהשתתפו יחד
 לעשות אותו, ובגללו אמר נעשה אדם.
 שהקדוש ברוך הוא אמר לה עשי את
 הגוף, ואני את הנשמה. אמר רבי יצחק,
 הגה כל הספק הזה עבר מעמנו.

עוד אמר רבי אלעזר, כגון זה שתף
 הקדוש ברוך הוא את העולם בכריאת
 בני אדם, שהרי שנינו שלשה שתפים
 באדם, האיש ואשתו והקדוש ברוך הוא.

רבי אלעזר בן רבי שמעון אמר, יפה
 הוא. אבל הארץ לקחה את כח שלשתם
 לבדה, עד שהיו בה ארבעה יסודות
 קיימים - מן השמים שנים, ומן המים
 אחד, והאחד שבה. והיא הוציאה את
 הגלם של אדם, והקדוש ברוך הוא את
 הנשמה. והו שבתוב (שם ה) ויניצר ה'
 אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח
 באפיו נשמת חיים. הרי שניהם - הארץ

וְאִשְׁתּוֹ וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כִּהְיִי
 גְּזוּנָא, שְׂמִיָּא וְאַרְעָא וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רַבִּי
 שְׂמַעוֹן, שָׁמַיִם, כְּנַגַּד אִישׁ. אֶרֶץ, כְּנַגַּד אִשְׁתּוֹ.
 וְלַעֲוֹלָם קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשׁוֹתֵף עִמָּהֶם. וְעַל כֵּן
 נֶאֱמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּלִשׁוֹן שׁוֹתֵפוֹת. וְאִין הַקְּדוּשָׁא
 בְּרוּךְ הוּא מְשׁוֹתֵף עִם שׁוֹם בְּרִיָּה, זוּלַת עִם אָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וּבִשְׂאֵר הַבְּרִיּוֹת מִי מְשׁוֹתֵף
 עִמָּהֶם. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, כַּח הָאֲדָמָה,
 וְאִמְרֵן שְׂהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. אֲבָל הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא
 אִין מְשׁוֹתֵף, אֵלָּא עִם הָאָדָם בְּלִבָּד.

אָמַר רַבִּי יְהוֹנָדָה, וְוִי לָהֶם לְרָשָׁעִים, שְׂאִינָם
 רוּצִים לְהַדְּבִק בְּשׁוֹתֵפוֹתָא שְׁלַת הַקְּדוּשָׁא
 בְּרוּךְ הוּא. בְּפִתָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ הַנְּשָׂמָה
 שְׂהוּא נָתַן, אֵלָּא הוֹלֵךְ וְדָבֵק בְּכַח הַבְּהֵמוֹת. הֲדָא

לשון הקודש

מְשׁוֹתֵף עִמָּהֶם? אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, כַּח
 הָאֲדָמָה, שְׂאִמְרוּ שְׂהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. אֲבָל
 הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא אִין מְשׁוֹתֵף אֵלָּא עַל
 הָאָדָם בְּלִבָּד.

אָמַר רַבִּי יְהוֹנָדָה, אוֹי לָהֶם לְרָשָׁעִים
 שְׂאִינָם רוּצִים לְהַדְּבִק בְּשׁוֹתֵפוֹתָא שְׁלַת
 הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא, בְּפִתָּה? אָמַר רַבִּי
 יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ הַנְּשָׂמָה שְׂהוּא נָתַן, אֵלָּא

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּגוֹן זֶה הַשָּׁמַיִם וְהָאֶרֶץ
 וְהַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן,
 שָׁמַיִם כְּנַגַּד אִישׁ, אֶרֶץ כְּנַגַּד אִשְׁתּוֹ,
 וְלַעֲוֹלָם הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא מְשׁוֹתֵף עִמָּהֶם,
 וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, בְּלִשׁוֹן
 שׁוֹתֵפוֹת, וְאִין הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא מְשׁוֹתֵף
 עִם שׁוֹם בְּרִיָּה זוּלַת עִם אָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וּבִשְׂאֵר הַבְּרִיּוֹת מִי

הוא דְּכָתִיב, (תהלים מט כא) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין נִמְשַׁל
 כַּבְּהֵמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין, שְׁלֹא רָצָה לְעַמּוּד בְּאוֹתוֹ
 יָקָר וְתַפְאֶרֶת שֶׁל הַנְּשָׁמָה. אֲבָל מָה חֲטָאתוֹ שֶׁעָשָׂה
 שֶׁנִּמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלָחַן, הַנְּכַרֶּת
 וְהַנְּדָמָה מִהָרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פִּזִּי, אֲזֵלָא הָא, כִּי הָא
 דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִיִּדִי, דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב
 בֶּן אִיִּדִי, מֵאִי דְכָתִיב, (איוב כח י) וְכָל יָקָר רֵאתָה עֵינֹי,
 אֵלֹו נִשְׁמוֹתָן שֶׁל צְדִיקִים, שֶׁהֵם יָקָר וְתַפְאֶרֶת
 לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בֵּא וּרְאֵה
 מַעְלָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מִכָּל שְׂאָר הַנְּבִרָאִים. הָאִיִּךְ. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ,
 כָּל מָה שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפוֹעֲלִים

לְשׁוֹן הַקְּדוֹשׁ

רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִיִּדִי, מָה שִׁכְתוּב (איוב כח)
 וְכָל יָקָר רֵאתָה עֵינֹי, אֵלֹו נִשְׁמָתָן שֶׁל
 צְדִיקִים, שֶׁהֵם יָקָר וְתַפְאֶרֶת לְעוֹלָם
 וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בֵּא
 וּרְאֵה מַעְלָתוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מִכָּל שְׂאָר הַנְּבִרָאִים, אִיִּךְ?
 אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, כָּל מָה שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה שֶׁהֵם

הוֹלֵךְ וְדָבֵק בְּכַח הַבְּהֵמוֹת. וְהוּוֹ שִׁכְתוּב
 (תהלים מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין נִמְשַׁל
 כַּבְּהֵמוֹת נְדָמוֹ. בַּל יִלִּין, שְׁלֹא רָצָה לְעַמּוּד
 בְּאוֹתוֹ יָקָר וְתַפְאֶרֶת שֶׁל הַנְּשָׁמָה. אֲבָל
 מָה חֲטָאתוֹ שֶׁעָשָׂה? שֶׁנִּמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת,
 בְּאוֹתוֹ הִכַּח שְׁלָחַן הַנְּכַרֶּת וְהַנְּדָמָה
 מִהָרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה הוֹלֵךְ, כְּמוֹ
 מָה שֶׁאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִיִּדִי, שֶׁאָמַר

הָאֱלֹהִים, שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא נִתְיַחַד הוּא עִמָּהֶם.
אָמַר עַל הָאָרֶץ, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגו'. אָמַר
לַמַּיִם, יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם, וְהוּא לֹא נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁפְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עִמָּהֶם בַּעֲשִׂיתוֹ, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם.
וְנָתַן בּוֹ קִלְסֶתֶר פָּנִים, רְאִי"ה, רִי"ת, קוּמ"ה,
הַלִּיכ"ה, מְשׁו"ש, דְּבו"ר, עֲשִׂי"ה, הַמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה
יָדָיו, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים ח ז) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂה
יָדָיו כֹּל שֶׁתָּה תַחַת רַגְלָיו.

וּבְשִׁזְרֵק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה
לַתַּחְתּוֹנִים וְלַעֲלִיּוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ (דף כא
לְאָרֶץ. וְנִשְׁמָתוֹ לַעֲלִיּוֹנִים, בְּתוֹאֵר, וְהִדְר, (ב"ב
וְכָבוֹד, בְּאִימָה, וּבִירָאָה. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים ח
וְכָבוֹד וְהִדְר תַּעֲטִירֵהוּ.

לשון הקודש

הַמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, זֶהוּ שִׁכְתוּב (תהלים
ח) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו כֹּל שֶׁתָּה תַחַת
רַגְלָיו.

וּבְשִׁזְרֵק בּוֹ נִשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה
לַתַּחְתּוֹנִים וְלַעֲלִיּוֹנִים. נִדְמָה גּוֹפּוֹ לְאָרֶץ,
וְנִשְׁמָתוֹ לַעֲלִיּוֹנִים, בְּתוֹאֵר, וְהִדְר, וְכָבוֹד,
בְּאִימָה, וּבִירָאָה. זֶהוּ שִׁכְתוּב (שם) וְכָבוֹד
וְהִדְר תַּעֲטִירֵהוּ.

יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא נִתְיַחַד הוּא עִמָּהֶם.
אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאָרֶץ תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ
חַיָּה וְגו', אָמַר לַמַּיִם יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם, וְהוּא
לֹא נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁפְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עִמָּהֶם בַּעֲשִׂיתוֹ וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם.
וְנָתַן בּוֹ קִלְסֶתֶר פָּנִים, רְאִי"ה, רִי"ת,
קוּמ"ה, הַלִּיכ"ה, מְשׁו"ש, דְּבו"ר, עֲשִׂי"ה.

אמר רבי יונתן, רישא דהאי קרא, ספיקא בלבאי, דכתוב (ש) ותתסרהו מעט מאלהים. אמר רבי אבהו, בנשמתייה דהיא קדישא, ודמי ליה. אבל מאי גריעותא הוא, על דהתה גופא, ואתניטל מן ארעא.

ואם תאמר בידעת ובהכמה. אי אפשר, דהא רחוק הוא האדם מן העליונים דאמר רבי אלעזר אמר רבי תנחום, המלאכים הקרובים, מקבלים כח שפע אספקלריא של מעלה תחלה, ומהם יורד לאותם שאינם קרובים, ומהם יורד לשמים וכל עבאם, ומהם אל האדם.

אמר רבי יוסי, כפיא הכבוד מקבל תחלה, וממנו למלאכים העליונים, ומהם לאותם שאינם כל כך עליונים וגבוהים כמותם, ומהם לשמים, ומהם אל האדם.

לשון הקודש

תנחום, המלאכים הקרובים מקבלים כח שפע אספקלריא של מעלה תחלה, ומהם יורד לאותם שאינם קרובים, ומהם יורד לשמים וכל עבאם, ומהם אל האדם.

אמר רבי יוסי, כפיא הכבוד מקבל תחלה, וממנו למלאכים העליונים, ומהם לאותם שאינם כל כך עליונים וגבוהים

אמר רבי יונתן, ראש הפסוק הזה ספק בלבאי, שכתוב (ש) ותתסרהו מעט מאלהים. אמר רבי אבהו, בנשמתייה דהיא קדושה ודומה לו, אבל מה תסרון הוא? על שהיה גוף ונלקח מן הארץ.

ואם תאמר בידעת ובהכמה - אי אפשר, שהרי רחוק הוא האדם מן העליונים, שאמר רבי אלעזר אמר רבי

אָבֵל בַּמָּה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
בַּנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא קְדוּשָׁה, וְלֹא תִכְלָה לְעוֹלָם,
עַל שֶׁנִּטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחַז וּמִגְבוּרָתוֹ. וְלֹא כִּמוֹ הַגּוֹף
שֶׁנִּיטָל מִן הָאָדָמָה, וַיִּכְלָה וַיָּשׁוּב עָפָר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם, וְזוּוּגוּ עִמּוֹ,
נִבְרָאוּ בַּיַּחַד, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, זָכָר וּנְקֵבָה
בְּרָאם. וְנִטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה, וְהִבִּיֵּאתָ אֶל הָאָדָם.
הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקַּח אֶת מִצְלַעוֹתָיו.

ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, תּוּהָ הָרֵאשׁוֹנָה הִיְתָה, וְלִקְחָהּ
מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי דְבְרֵי יִתָּא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב,
וַיִּקַּח אֶת מִצְלַעוֹתָיו, זֶה הִיא הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁנִּלְקַח
מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מְזֻקָּת. וַיִּסְגֹר בְּשָׂר תַּחְתָּנָה,
שֶׁהִקִּים אַחֲרַיָּת בְּמִקוּמָה.

לשון הקודש

וְהִבִּיֵּאתָ אֶל הָאָדָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם ה)
וַיִּקַּח אֶת מִצְלַעוֹתָיו.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, תּוּהָ הָרֵאשׁוֹנָה הִיְתָה,
וְלִקְחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקִי הַבְּרִיּוֹת. זֶהוּ
שְׁכַתוּב וַיִּקַּח אֶת מִצְלַעוֹתָיו. זֶהוּ
הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ
מְזֻקָּת. וַיִּסְגֹר בְּשָׂר תַּחְתָּנָה, שֶׁהִקִּים
אַחֲרַיָּת בְּמִקוּמָה.

בְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לְשָׁמַיִם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם.
אָבֵל בַּמָּה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם? אָמַר רַבִּי
אֲבָהוּ, בַּנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא קְדוּשָׁה, וְלֹא
תִכְלָה לְעוֹלָם, עַל שֶׁנִּטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכַּחַז
וּמִגְבוּרָתוֹ, וְלֹא כִּמוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּטָּל מִן
הָאָדָמָה, וַיִּכְלָה וַיָּשׁוּב עָפָר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם וְזוּוּגוּ עִמּוֹ
נִבְרָאוּ בַּיַּחַד, זֶהוּ שְׁכַתוּב (בראשית ה) זָכָר
וּנְקֵבָה בְּרָאם. וְנִטְלָה מִגְּבִיּוֹ, וְהִכְיִנָּה

רָבָא אָמַר, זֹו הִיְתָה בְּשָׂר, וְהֵאֲחָרֵת לֹא הִיְתָה
בְּשָׂר, וּמֵאֵי הִוֵּת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זִוּהִמָּא
דְּאַרְעָא וּשְׁמַרְיָה.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, בְּשִׁבְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאָדָם, נָתַן זֹהַר פָּנָיו, שְׁמַאִיר בְּכָל הָעוֹלָם.
פִּינּוֹן שְׁחָטָא, מַה פְּתִיב בֵּיהּ, (קהלת ה א) וְעַז פָּנָיו יִשְׁנָא.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי עֶקִיבָא הָווּ אֲזִילֵי בְּאַזְרְחָא, אָמַר
לֵיהּ רַבִּי עֶקִיבָא, ר' אִימָא לִי, הָא דְבְּתִיב,
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר וַיְהִי כֵן
מִיָּד, בְּשָׂאָר כָּל הַיָּמִים, בְּשִׁהְיָה אֹמֵר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא דְּבַר, מִיָּד נֶאֱמַר וַיְהִי כֵן, וְכֹאֵן לֹא נֶאֱמַר,
אֵלָּא לְאַחַר שְׂאֵמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, פְּתִיב וַיִּבְרָא
אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, הִיְתָה לוֹ לֹמַר וַיְהִי כֵן.

לשון הקודש

בדרוך. אמר לו רבי עקיבא, רבי, אמר
לי, זה שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים
נעשה אדם, למה לא נאמר ויהי כן מיד,
בשאר כל הימים, כשהיה הקדוש ברוך
הוא אומר דבר, מיד נאמר ויהי כן, וכאן
לא נאמר, אלא לאחר שאמר נעשה
אדם, כתוב ויברא אלהים את האדם,
היה לו לומר ויהי כן!

רָבָא אָמַר, זֹו הִיְתָה בְּשָׂר, וְהֵאֲחָרֵת לֹא
הִיְתָה בְּשָׂר. וּמַה הִיְתָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
הַזְהִמָּה שֶׁל הָאָרֶץ וּשְׁמַרְיָה.
אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, בְּשִׁבְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת הָאָדָם, נָתַן זֹהַר פָּנָיו שְׁמַאִיר
בְּכָל הָעוֹלָם. פִּינּוֹן שְׁחָטָא, מַה פְּתִיב בּוּ?
(קהלת ח) וְעַז פָּנָיו יִשְׁנָא.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי עֶקִיבָא הָיוּ הוֹלְכִים

אָמַר לֵיהּ, עֲקִיבָא, וְכִי זֹאת הִיְתָה בְּמַעֲשֵׂה
 בְּרֵאשִׁית וְלֹא יוֹתֵר, וְהָא פְּתִיב וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְלֹא נֶאמַר וַיְהִי בֵּן,
 אֲלֵא וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. וְכֵן יְהִי מְאֵרֶת
 בְּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, הִיְתָה לוֹ לִזְמַר
 מִיַּד וַיְהִי בֵּן, וּכְתִיב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי
 הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים.

אֲלֵא אִימָא לָךְ, כָּל דְּבַר שְׁלֵא הִיְתָה בְּהֵם הַכַּח
 הָאֲצוּל מְלַמְעָלָה, נֶאמַר מִיַּד וַיְהִי בֵּן.
 שְׁהָאָרֶץ הוֹצִיָאָה אוֹתָם בְּתַשְׁלוּם כָּל פְּעוּלָתָם, וְלֹא
 הוֹצִירָהּ לְהַמְתִּין לַכַּח הָעֲלִיּוֹן, לְהַשְׁלִים תַּשְׁלוּם
 אוֹתָהּ הַפְּעוּלָה.

אָבַל בְּכָל דְּבַר וְדְבַר שְׁהוֹצִיָאָה הָאָרֶץ, וְקִיּוּם
 תַּשְׁלוּם הַפְּעוּלָה לֹא הִיְתָה בָּהּ, הוֹצִירָהּ

לשון הקודש

אֲלֵא, אמר לך, כל דבר שלא היה בהם
 הכח האצול מלמעלה, נאמר מיד ויהי
 בן. שהארץ הוציאה אותם בתשלום כל
 פעלתם, ולא הצרכה להמתין לפח
 העליון להשלים תשלום אותה הפעלה.
 אָבַל בכל דבר ודבר שהוציאה הארץ
 וקיום תשלום הפעלה לא הייתה בה,
 הצרכה להמתין עד שיבא הכח

אמר לו רבי עקיבא, וכי זאת הייתה
 מעשה בראשית ולא יותר? והרי פתוב
 (ש) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים,
 ולא נאמר ויהי בן, אלא ויעש אלהים את
 הרקיע. (ש) יהי מארת ברקיע השמים
 להאיר על הארץ, היה לו לומר מיד ויהי
 בן, וכתוב ויעש אלהים את שני המארת
 הגדלים?

לְהַמְתִּין עַד שְׂיָבֵא הַכַּח מִלְמַעְלָה, וַיַּעֲשֶׂה הַקְּיּוּם
וּשְׁלֵמוֹת הַפְּעוּלָה.

וְכֵן בְּכֹאן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיָּאָה אוֹתוֹ הַדָּבָר
הַמְּסַפֵּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעַמְדָּה, עַד שְׂיִתֵּן הַכַּח
אוֹתוֹ שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ לְתֵת, וּלְפִיכָךְ לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי
כֵן, עַד שְׂבֵא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכַּח
מִלְמַעְלָה, וַעֲשֶׂה הַקְּיּוּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׁלֹא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בְּשֵׁשׁוֹ,
אָמַר לִיהִי, שְׁלֹא יְהִי פִתְחוֹן פֶּה לְאָדָם לֹאמַר,
שֶׁהוּא סִיַּיע בְּשׁוּם דְּבָר מִכָּל מַה שְׁנִבְרָא.

אָזְלוּ, עַד דִּהְיוּ אֲזִילִי, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְנִחֵן
רֵאשִׁיָּה, וְשִׁוֵּי יָדָיו עַל פּוּמִיָּה, וּבְבִי. אָמַר
לִיהִי רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לָמָּה אֵת בְּבִי. אָמַר לִיהִי,
עַל דָּא דְשִׂאִלְתָּא. חִיזוּ חִזוֹת, וְקִשְׂיָא מְלָה.

לשון הקודש

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא עָשָׂה אֶת הָאָדָם
אֶלָּא בְּשֵׁשׁוֹ? אָמַר לוֹ, שְׁלֹא יְהִי פִתְחוֹן
פֶּה לְאָדָם לֹאמַר שֶׁהוּא סִיַּיע בְּשׁוּם דְּבָר
מִכָּל מַה שְׁנִבְרָא.

חֲלָכוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, קָם רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר וְנִחֵן רֵאשׁוֹ, וְשָׁם יָדוֹ עַל פִּי

מִלְמַעְלָה, וַיַּעֲשֶׂה הַקְּיּוּם וּשְׁלֵמוֹת הַפְּעוּלָה.
וְכֵן בְּכֹאן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיָּאָה אוֹתוֹ
הַדָּבָר הַמְּסַפֵּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעַמְדָּה עַד
שְׂיִתֵּן הַכַּח שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ לְתֵת, וּלְפִיכָךְ לֹא
נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שְׂבֵא הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכַּח מִלְמַעְלָה, וַעֲשֶׂה
הַקְּיּוּם.

עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מֵאֵן יוֹפֵי לְהֵאֵי אֲזֻרְכָא דְגִלּוּתָא
 דְּאִתְמַשְׁדָּ, דְּהָא לָא יָקוּם בְּרִי נֶשׁ,
 דְּעֵתִיד לְיִמְטֵי לְעֵנְי שְׁמֵיָא, עַד יוֹמָא שְׁתִּיתָאָה.
 דְּהוּא בְּשִׁית אֶלְפִי שְׁנִין, וְלֹא בְּאִשְׁלָמוֹתֶיהָ, בְּרִי
 בְּתַקוּף תְּשׁוּבָה, דְּהָא שׁוֹלְטָנָא דְּבְרִי נֶשׁ הֵהוּא
 לִיתִיה אֶלָּא בְּשִׁיתָאָה.

וּבְשִׁבְעֵיָאָה, יִשְׁתָּאֵר שְׁמֵטָה בְּעֵלְמָא, חָרוּב.
 וּבְתַמִּינָאָה, יִתְחַדֵּשׁ יְתְּרָא עֵלְמָא
 כְּמִלְקַדְמִין, וְיִהְיֵא מַה דְּיִהְיֵא. עַל דָּא (ישעיה ד ג) וְהָיָה
 הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ.
 וּבְגִינְהוֹן נְאֻמְרָא, (תהלים כד לא) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׁמַח
 ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אַלְהָ תוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְגו'. רַבָּא בְּשֵׁם ר' בְּרַכְיָה
 אָמַר, בָּא תַּכְתּוּב לְחֻזְרוֹת, כִּי לְאַחַר שְׁפִסְפֵּר

לשון הקודש

שְׁלִטוֹן הָאָדָם הֵהוּא אֵינּוּ אֶלָּא בְּשִׁשִּׁי.
 וּבְשִׁבְעֵי תִּשְׁאֵר שְׁמֵטָה בְּעוֹלָם, חָרוּב.
 וּבְשִׁמְנֵי יִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם,
 וְיִהְיֶה מַה שְׁיִהְיֶה. עַל זֶה (ישעיה ד) וְהָיָה
 הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ
 יֹאמֵר לוֹ, וּבְשִׁבְלֵם נְאֻמְרָא (תהלים קד) יְהִי
 כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.
 אֶלְהָ תוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְגו' (בראשית ב), רַבָּא

וּבְכָה. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לְמַה
 אַתָּה בּוֹכֶה? אָמַר לוֹ, עַל זֶה שְׁשִׁאֲלָתָ.
 הַמְרָאָה שְׂרָאִיתִי, וְקִשָּׁה לִי הַדְּבָר.
 עֲקִיבָא, עֲקִיבָא, מִי יוֹכֵה לְאַרְדּוֹ הַגִּלּוּת
 הַזֶּה שְׁנַמְשַׁכְתָּ? שְׁהֲרִי לֹא יַעֲמֵד אִישׁ
 שְׁעֵתִיד לְהַגִּיעַ לְעֵנְי הַשְּׁמַיִם עַד הַיּוֹם
 הַשְּׁשִׁי, שֶׁהוּא בְּשֵׁשׁ אֶלְפִי שְׁנַיִם, וְלֹא
 בְּהַשְּׁלָמָתוֹ, רַק בְּכַח הַתְּשׁוּבָה, שְׁהֲרִי